

ŽEMAITIŠKI frazologizmai, vaizdingi posakiai, palyginimai

Surinko, spaudai parengė
BLIŪDŽIUVIENĖ Regina

(Tęsinys. Pradžia 2026 m. Nr. 9)

Laksta kap galvuos pardaužts – bėgioja, šokinėja kaip galvon trenktas, proto netekęs.

Laksta kap šū šikti nuoriedams – laksto, bėginėja, skuba, lyg vietos neranda.

Laksta kap susišėkis – nerasdamas vietos, skubiai bėginėja.

Laksta kap i sobini ipjauts – blaškosi, nerimsta, neranda vietos.

Laksta kap nu linciūga palėsts – labai dūksta.

Lašinīs i puo bėški išlašies; lašinē i ba struoka išlašies – lašinius reikia valgyti taupiai, nes jie greitai baigiasi, o kitų ilgai nebeturėsi.

Latrū i lašas maluonu – kas ką mėgsta, tai to dalyko ir smulkmenos malonios, mielos, brangios.

Latras nu krīžiaus nujimts – labai geriantis žmogus.

Lauk kap išganīma – labai kažko laukia, tikisi pagalbos, situacijos pagerėjimo.

Lek kap i gaisra – labai skuba.

Lek kap vel' ns dūši pagavis – labai skuba.

Lek ka kolnis i sobini mošas – labai skuba.

Lek miždams (-a) – labai greitai, su dideliu noru skuba; ko nors labai geidžia.

Lek išžarga – labai skuba, puola. Lend visur kap kišmaks; kuo čia kišis kap kišmaks.

Līčna kapeika – papildomai gauta, t. y. atliekama kapeika, uždarbis.

Lietuoji kiauili dā gilesni šakni išknis – lėtas, tylus žmogus kartais daugiau padaro, nustebina.

Ligū krestis, ligū pūdelis – turi daug ligų, dažnai serga, yra nestiprios sveikatos.

Lingvė gauts lingvė išēn – lengvai gautas daiktas ar lengvai uždirbtas pinigai netausojamas.

Lėnkis galvā, na subinē – kreipkis į vyresnįjį, o ne į tarną.

Līžuvius lakinti – apkalbėti, skleisti apkalbas, gandas.

Līžovis kalē žadiets, ali anā idiets – taip sako ma apie aršią bobą, pletkininkę.

Līžovis nanūkint – neišlaiko paslapties, nesusilaikoma nuo apkalbų, barnių, neiškenčia nešnekėjęs.

Līžovis šlapiuo vītuo gol – jis nesustiręs, lengvai vartomas, dėl to skleidžiamos paskalos, duodama liežuviai darbo.

Līžuvē monis napagadins i napataisīs (arba: nie pagadins, nie pataisīs) – apkalbos manęs neveikia, manęs nepakeis, esu kas esu.

Līžovis kap pončeka – labai ilgas liežuvis.

Lūkis obagi – Luokėje vykdavo jomarkas, o kur žmonių susijėjimas, ten daug ubagų.

Lūpas kap sobini – storos lūpos. Kartais tokį žmogų pavadina *verslūpa*.

Lunkavuoti kap šūda unt šakis – skaitytis su juo, gerbti nors iš baimės, ne iš pagarbos; apeiti, neužgauti, neliesti.

Mainīti caca i kunkuolus – tas pats, veiksmai be naudos.

Mainininka arklīs puo vartās gol – mainydamas visada nusimainai, geriau nomainikauti.

Malū par akis – akivaizdžiai meluoja.

Marti gerklie karti, ka pasenies i pasaldies – marti iš pradžių neįtinka, o vėliau pripranti.

Maži vākā skreita draska, vuo dideli šėrdi. Maža vāka i pėrdals kvep, vuo sena žmuogaus vēsas kūns smėrd – amžius daro savo įtaką žmogui.

Marmaliū kap žīds – neaiškiai kalba, sunkiai suprantama kalba.

Mažam darbā pagal žemi – žemaūgiui žmogui lengviau dirbti, nereikia lankstyti.

Mažas žmuogus su sobini kinsus dauža – blogai būti žemo ūgio žmogumi, nes su užpakaliu visus kinsus nudaužai.

Mažas vāks i mėrdams jūkas – nesupranta nieko.

Mažam žmuogū pruots su šūdu maišuos – kartais taip pasišaipoma net iš savęs, jei ką nevykusiai padarai, jei ko nesupranti.

Merga ba plaukū kap karvi ba ragū – nenormalu, nepriimtina, kai merginos plaukai trumpi; mergina turi nešioti ilgus plaukus.

Mesk anam su dūnas kepalu – uns tau su akmienu – taip nedėkingas žmogus atsilygina už gera, neįvertina pagalbos.

Mesk i šuona i dā su kuoji paspėrk – dažniausiai taip moteris atsiliepa apie netinkamą vyrą, nemielą jaunikį, pačios beieškančią našlį.

Mesti skorlius (skodorus) i krūva – žanytis, t. y. tuoktis, pradėti kartu gyventi.

Miesa kap kėmpini – mėsa sausa, neįkandama, kaip medžio kempinė.

Merga kap karkluba (karklubėni) – aukšta, lieša, nefigūringa.

Mėris i graba nabšik – prarasto daikto neieškok, neberasi, nebeturėk vilties rasti, atgauti.

Mėris nabžiūr – prarasto arba pamesto daikto nebeatgausi.

Mėrka i mėrka snapa kap ontis – sakoma apie žmogų, kuris dažnai geria vandens. **Arba: I tu kap ontis – tik pavalgė ir leki snapa mirkėti.**

Mėršt mėršt, vuo atėn sekmadinis – nie kuo laiduoti – taip pašiepiamas žmogus, dažniausiai moteriškė, kuri vis dejuoja, sveikata skundžiasi.

Mėrti tā mėrti, ali káp rėks pramėrti – mirtis neišvengiama, bet pats mirimas baugina.

Mīta, jie nuori, un galvuos tašik; gali mīta un galvuos tašiti – nereaguoja, nepajuda, neklauso.

Mīl kap dūši, kret kap grūši – apie santykius šeimoje.

Mondrums (mondrumėlis) nu patis kelma – labai mandras, gudrus.

Mondras kuol unt tieva dūnas – mandras kol gyvena pas tėvus, tol laisviau jaučiasi.

Mondras, kuol tieva gīva galva – mandras kol gyvas tėvas.

Mon kaliejims, ali tau kapā – didelis įpykimas, neapykanta.

Mungstuos kap karvi prieš vedėma – trypia, rąžosi.

Mundrīsčiu pėlns – labai gudrus (ironiškai), kvailiojantis.

Munī nei galvuo, nie rūruo – visiškai nerūpi; neatsiminau nieko.

Muotīnas dūžis (arba: mūšis) kap svīsta gniūžis – neskaudus; motina muša mylėdama, bet vaikui tuo piktnaudžiauja ir motinos neklauso.

Muoksla gala pačiupinieki i muokiesi (arba: i išmuoksi) – taip sakoma vaikui, kai tas atsikalbinėja, kai nemoka padaryti ko prašomas.

Muolės šėksi – labai vargsi, turėsi bėdos.

Muotriška esi unt jūka i unt mūka – moters nie-

kas rimtai nevertina, jos gyvenimas pilnas kančios.

Morm kap žids puoterius – neaiškiai kalba.

Morm kap obags krūpas pabieris – neaiškiai kalba, murma po nosim.

Morzins kap kiauli žindis – labai murzinas vaikas.

Muolins liuolins – labai murzinas (apie vaiką).

Muotriška (arba: tu) iš numū par žingsni, numā nu tavis par kiluometra – tiek visokių darbų susikaupia, kol namuose nesi.

Musiet kiauli žindā, ka tuoks morzins – labai murzinas vaikas.

Musiet šūds skilies narond, ka tāt siunti – išdykauji, pyksti, priekabių ieškai.

Musiet vel'ns ūdega užkėša – ieškau ir nerandu kokio nors daikto.

Musiet vel'ns pasijiemi už sena skula – nerandu to, ko ieškau.

Mušimu (arba: su mušimu) vāka naišmuokīsi (arba: napataisīsi): vīna velni išmoši – dešimti imoši.

Nabijau a nie šik šik – nė trupučio nebijau.

Nabijuok, muolės našėksi – nebus bėdos, nenusibaigsi.

Nabijuok luojinti šunīs, bijuok pasalėni – pasalūnas žmogus pavojingesnis už atvirai kalbantį, prieštaraujantį ir t. t.

Nabilgā bašiks unt velienas – jau yra sunkus ligonis, neilgai begyvens.

Nadaužik strungū, i ba tū struoku nudėls – pataupyk jėgas, nesiplėšyk.

Na didīs kėnsas vežėma vert.

Naišsimiečiuok lazdu pirmiau šunū.

Najutau, a išuoka, a prašuoka – neprivalgiau, mažai tebuvo valgio. Tas posakis, matyt, iš pasakos.

Nagā sobinis naiškasa – per daug mandras žmogus, blogai elgiasi, kas nors jį „pakasys“, t. y. sumuš.

Nagā naperšiej – nedarbai, veltui gavai.

Nagink Puondīva i mėška, puo tam nie unt laukū nasugausi – nedejuok dėl menkniekių, nesiskųsk, nekeik Dievo, kad blogesnių dalykų neatsitiktų.

Nadraskik nagū, pasikasimū naužtekis – sakoma, kai kas nors labai šūkauja, labai pyksta.

Nagaliu žiūrieti kap i velni – labai nemėgstu, nepakenčiu to žmogaus.

Nagėmusi pakrikšti, namėrusi palaiduo (arba: Kon žmuonis pašnek, nagali vieriti. I na-

(Nukelta į 50 p.)

gėmusi pakrikšti, i namėrusi palaiduo) – gandaiš negalima tikėti.

Naiškint kap šū nakaukis – neturi valios susilaikyti ko nors neiškrėtęs.

Na karūna nukrėta – jei ką ne taip pasakiau, nėra ko įsižeisti. Taip kalbantysis pateisina save ir sumenkina pašnekovą.

Nakišk i maiša, vuo natilps ir i dvilinki – nemenkink, nenuvertink (dvilinkė – patalų užvalkalas).

Nakintu i smerti – nekenčiu, labai nekenčiu.

Nakintu kap velni – labai nekenčiu to žmogaus.

Naklausuot mamas gīvuos, rieksit supovusis – motiną reikia mylėti, kol ji gyva, ją vertinti, jos klausyti, nes paskui bus vėlu jos verkti; taikoma vaikams pamokyti, perspėti.

Naklausa unt vītas – taikoma vaikui, kuris labai neklauso tėvų, ypač mamos. Vartojamas ir analogiškos reikšmės posakis „Čist (čistā) naklausa“. Kartais pasakoma su pratęsimu: „Anam muotina a sāka, a šėk – tas pats“.

Nakuolik dīnuos ba vakara, vuo marčiuos ba metu – negirk iš anksto.

Naktėni gegužie viskon parkukū – naktį vyrui meilikaudama moteris gali viską savo labui palenkti.

Naktis darbs dīnā gieda – naktį padarai blogai, o dieną pats pamatai, ką pridaręs ne taip.

Na kuožnam puondīva šūda gniaužīti – ne visiems pasiseka, ne visi gali gerai gyventi.

Na kraujės (arba: na su akminās) līn – nereikia lietaus bijoti, jis negali sutrukdyti; dėl lietaus galima eiti; lietus – nieko tokio.

Nalaimi i puo patalās rond – nuo nelaimės nepasislėpsi.

Naklausā monis gīvuos, rieksi supovusis – motina vaikui primenama, kad reikia ją branginti.

Namīžk un taka, vuo mīžīs unt akīs užaugs (arba: Musit mīžā un takā, ka mīžīs užauga) – taip perspėjama dėl netinkamo elgesio. Mīžīs – tai skauduliukas ant apatinio akies voko.

Napasiduopūk raišū vėlkū, kuojis napamošīs – nepasitikėk, jei nesi tikras.

Napasidiek unt obaga malduos, i pats melskis – nepasikliauk vien kitu žmogumi, pats stenkis.

Na pėrštu žindīts (arba: na pėršta žindis; na pėrštu žinduoms) – nekvailas, išmanantis.

Naravījės kap žīda kumeli – užsispyrė, priešinasi, nervinasi.

Narīsk nuosis, nulūš – nesididžiuok.

Nasiragink, na pri klecku (arba: kap pri klecku) – taip sakoma, kai kviečiama sėstis prie stalo.

Nasėrk nasava liga – nesirūpink ne savo reikalais.

Nasitiešik iš kėta bieduos – kartais dar priduriama, kas bus, jei džiaugsies kito nelaime: **I tau gal tāt atsitėkti.**

Nasėtiki užėti, vuo tenk i nakuoti – reikia nesiptykti su žmonėmis, nes nežinai, kaip teks bendrauti.

Naskubiek, juk nieks nadeg (arba: a kas deg) – nereikia skubėti.

Naskubiek. A vel'ns mīta i sobini kruš? – ne-skubėk, nesiplėšyk dirbdamas.

Naskubiek. Juk mīta unt galvuos nieks nataša – nėra ko skubėti.

Naskubiek. Numā na blīnā, šonis nasujies. Arba: Naskubiek. Juk šunis palikā pririštus, numū nasujies – raginama kaimynę dar pasibūti, pasisvečiuoti, namo neskubėti.

Naspjauđik, ka natektu suvāliti – taip perspėjama merga, kuri niekina vaikiną, o gali tekti už jo ir ištekėti.

Nasusėšnek kap vuokītīs su žīdu – nesusikalba kažkas, nesutaria, nesupranta vienas kito.

Na su turtu, ali su žmuogum gīvensi – tuo-kiantis ne turtas svarbu, vertybė yra žmogus.

Našik i nasmirdiesi – esi kaltas, kažką padarei, be priežasties niekas nekaltina.

Našik i sava lėzda – nemenkink savo šeimos, neskleisk paskalų apie artimuosius.

Našėksi muolės, nabijuok – sakoma, kai kas nors, dažniausiai vaikas, dirbdamas skundžiasi, kad sunku, kad pavargęs.

Našūkauk, na dvarus valdā – nėra ko balsą kelti, rékti ant kitų.

Na tāt iškada, kap navigada – taip įvertinamas nedidelis nuostolis, žala, sakoma, kad tai ne nuostolis, o tik nepatogumas.

Natekies sauli iš vakarū – kalbama apie neįmanomą dalyką, pasveikimą iš mirtinos ligos, pan.

Na tieva, muotīna užmušiem – nevarkim, nesam verti bausmės, nenusikaltę taip sunkiai dirbti.

Natikru vabalu napasispėrsi – nesulauksi pagalbos, netikęs padėjėjas padarys blogai. Sakoma, kai vaikas blogai padarė, kas buvo liepta.

Na tinginiū trīda sėrgti – tinginys niekada neturi laiko.

Na tū struoku dūši iš kūna išės – neskubėk, nesiplėšyk darbe, ir neskubint dūšia iš kūno išeis, neskubink jos.

Nauji vuotaga unt senuos skūruos – taip sakoma, kai našlys (našlė) ieškosi naujos žmonos (vyro).

Naverts nie unt žemis vakščiuoti – labai blogas žmogus; kartais taip tave mato kiti.

Na vīns šū ruds – būna panašių žmonių, ne vienas turi tokį pat vardą, tad sakoma lyg pasiteisinimas, kad apsipažiniai, t. y. apsirikai.

Nažėna žimėni, kuo pavasarėni žvīg – reiškia, kad gerai gyvenantis žmogus nesupranta, kodėl vargšas dejuoja; juk ir penima kiaulė nesupranta, kad kitos alkanos.

Na i dvara biegti, na puoterius kalbieti – nėra ko skubėti, laiko yra.

Na karūna nukrėta – nėra ko įsižeisti.

Naturu pri dūšis – su savimi neturiu; dažniausiai pinigėlio ar ko nors kito; arba iš viso neturiu.

Nagidis, navīdis – nei girdėtas, nei matytas žmogus, kažkas apsilankė seniai nebuvęs.

Nėk nu šalis – tokia graži mergina arba toks gražus vaikinai, kad negali atsisraukti.

Nėk iš numū navalgis, iš mėška – našėkis.

Niekdielės apsimesti – šiaip sau, nieko dėtas, lyg netyčia kažką padaryti, kažkuo pasidomėti.

Nie čiesa nie nusišėkti (arba: Naturu čiesa nie nusimīžti) – labai užsiėmęs, perdėtai į darbus pasinėręs.

Nie arklis arkli dīkā nakasa – už viską reikia mokėti, atsilyginti, atsidėkoti.

Nie galvuo, nie subinie – man nerūpi, visiškai nekreipiu dėmesio, visiškai užmiršau.

Nie galvuo, nie ūdeguo – nerūpi, visiškai užmiršau.

Nie devīnis varnas naprilestu – labai mažai; toks liesas, menkas gyvulys ar žmogus.

Nie su kepurī nadamesi – daug žmonių, todėl neprieisi, nepasieksi.

Nie pasimaliavuojis naitėksi – niekaip neįtiksi, nors ir kaip stengiesi.

Nie gerti naatneštu – ji tokia neverta, netikusi, kad kitai ir vandens paduoti per prasta būtų.

Nie subinies komps navīrp – nebijau nė kiek.

Nie krūtėnis, nie šikėnis – neišvaizdi merga, nemoteriškos figūros.

Nie muotās – nė galvoj, nepagalvojau, nė tokia mintis į galvą neatėjo; man nerūpi.

Nie kuo sava taukās kitam sobini tepti – nereikia savo naudą kitam atiduoti.

Nie kuo gīvuoli (arba: arkli) subinie bolbi mirkīti – nereikia gyvulio lepinti.

Niekur nie zvanis – nieko negirdėti, jokių naujienų; negaliu rasti prapuolusio daikto, dingo be pėdsakų.

Nie kor akis kėšti – gėda.

Nie labas, nie i sobini pabučiūk – vadinsi, kažkas praėjo (įėjo) nepasisveikinęs, neištaręs nė žodžio.

Nie labas, nie išlupk sobini – kitas ankstesnio posakio variantas.

Nie ačiū, nie i sobini pabučiūk – sakoma, kai nesulaukei padėkos.

Nie velnī, nie žaltī – nepadėkojo, nė jokia žodeliu nereagavo.

Nie gieris, nie jiedis – kažką praradęs, netekęs, veltui stengęsis, palikęs tuščiom.

Nie riekti, nie biegti – nežinia, ką daryti, ko griebtis.

Nie slūka, nie dūka – nieko negirdėti, nėra jokios žinios.

Nie rask, nie pamesk – ir šiaip, ir taip blogai.

Nie palėsts, nie pakarts – kai nežinai, kaip pasielgti; negali apsispręsti.

Nie dorns, nie mondras – nežinai, ką daryti, kaip pasielgti.

Nie patīms, nie šunims – niekam nebetinkamas; kažko netekau, nepasinaudojau.

Nie pėnki, nie devīni – neaišku, negalima susikalbėti, susitarti; neaiški situacija.

Nie tu, biteli, konsk, nie tu medaus nešk – nenoriu su tavimi turėti nieko bendra. Sakoma apie dvideidišką, gera nelinkintį žmogų.

Nie tava kėškis, nie tu kėškis – nesirūpink ne savo reikalais. Čia tai kaip ir žodžių žaismas.

Nie kelie radus(i) najimčiau – taip atsiliepiama apie netinkamą vaikina. Pasakoma ir apie nepatikusį, peiktiną rūbą ar kokį kitą daiktą.

Nie su pešekliu naišpeši – žodžio neprataria, nekalbus; labai šykštus, taupus.

Nie šū nasuluoji – niekas nejuto, niekas nesužinojo, tyliai padaryta, padaryta slapta.

Nie šū du darbus nadėrb: jie šik, naluo – pasiteisinimas, kad lieka daug kas nepadaryta, nesuspėta.

Nie vīna muotriška nēn už bluoga, ali iš kor tī
(Nukelta į 52 p.)

bluogijė atsirond – taip kalbama apie šeimos vyrus.

Nie vīna varna naprilestu – labai liesas gyvulys ar žmogus, mažas maisto kąsnelis.

Nie vel'ns kazuoka už dīka našuok (arba: **už dīka nie vel'ns kazuoka našuok**; **dīkā nie vel'ns kazuoka našuok**) – veltui niekas nieko nedaro. **Nie un devinių linciūgu naišlaikīsi** – nesuvaldysi, jei kas neklauso.

Nie puo pažastīs sausuos vītas nalėka – perlijo kiaurai, visur šlapia.

Nie avis pruota nator (variantas: **rėk kuoc avis pruota turieti**) – priekaištaujama dėl kažkokio poelgio. Ir apie save pasakoma: **dā bėški toru avīs pruota**. **Nie zvanis** (arba: **nie zvanis nagirdieti**) – nėra jokios žinios, nieko negirdėti.

Niekam nie už grauža – niekieno nieko nemal dauju, darau kaip pats noriu, turiu ko reikia.

Nukintieji kap Tverū būgnas – per atlaidus Tveruose mušdavo būgną (taip sako apie nukentėjusį žmogų).

Nulieki (arba: **lek kap vel'ns un pītu**) **kap vel'ns un pītu** – kažkas su triukšmu nuskubėjo.

Nu mara metu – seniai.

Nu lazduos i obaga terbuos naatsižadiēk – taip gali atsitikti kiekvienam.

Nu adatėkis pri (arba: **unt**) **kumelėkis** – vagystė prasideda nuo mažų dalykų.

Nu Ainuošiaus pri Kaipuošiaus – siuntinėja, varinėja žmogų, tenka vaikščioti veltui.

Numūs i sīnas paded – sergantis žmogus greičiau pagyja namuose nei ligoninėje.

Numū paukštis – namisėda, labai rūpinasi namais.

Numū nabsek – nežiūri namų, nesirūpina, nebūna namuose.

Nu numū vagīs napasikavuosi – kai vagiliauja namiškis, nuo jo sunku ką nors paslėpti.

Nu numėški vagīs napasikavuosi (arba: **naužsirakiniesi**) – vagiliaujantis namiškis visur suras.

Nu pretku (arba: **nu parstapa**) **metu** – labai seniai, iš gilios gilios senovės.

Nu mirėma i šikėma nie išsipirkėma – neišsuksi, neišvengsi atsakomybės.

Nu kara i mara nie spasaba – nėra išsigelbėjimo.

Nurarieji kap vel'ns dūši pagavis – kažkas nubildėjo, nutarškėjo. Pasakoma ir apie toli pasigirdusį triukšmą, dardėjimą.

Nusikrati kap šū kudlas – ko nors, tai, kas buvo kliuvinys, nepatogumas, atsikratė.

Nusmoka kap Simoka – nusmuko kažkas, gal tai be konkretaus turinio, tiesiog žodžių sąskambis.

Nuors (kuoc) i sobini konskės – iš nekanrumo, nerimo, graužaties.

Nuors (kuoc) pri ruonuos diek – perdėtai meilus, švelnus (ironiškai).

Nuors (kuoc) gera žuodi dūtu – nors gerą žodį pasakytų, užjaustų, padėkotų.

Nuors (kuoc) križiaus gala konsk (arba: **graužk, krimsk**) – sunki padėtis, nėra jokios išeities, nežinau ką daryti.

Nuritieji kap kozbezdis – neatsilaikė prieš stipresnį; numirė senas žmogus; kt.

Nuosis naprasuk – užkabinėja, erzina, nepraeina pro šalį.

Nuosi nulėda – nutilo, susigėdo, pralaimėjo.

Nuosi gal nukelti – labai dvokia.

Nuosis nie su karti nadagausi – išdidi, užrietusį nosį.

Nuosi susukosi kap varungeli – nekalba, pyksta.

Nuosis nabatkiš – nebeateina, nebeapsilanko.

Nuosis pasiklausk, akis paruodīs – taip patariama, kai kas nors ieško ir neranda ko nors. Arba: nuosis pasiklausk i rasi.

Nusivadalūs kap senas kelnis (arba: **vadalūjės kap senas kelnis**) – taip sakoma apie niekam nebereikalingą žmogų. Kažkada jis buvo gerbiamas, bet prarado savivertę.

Nušauki kap gaidīs vēsta – bernas suvedžiojo merginą ir paliko.

Pablūda kap vuokītīs puo pītu.

Pabučiūk kor šnipšt i kukū, i agurkā maskatū – ginčo metu taip siunčiamas priešininkas; žaismingas, moteriškas, bet aštrus posakis.

Pabučiūk kor nastenk – taip ginčo metu siunčiama pabučiuoti į užpakalį.

Padarīk muni žinončiu – aš tavi baguotu – taip dažniausiai atsiliepiama į apgailestavimą, kad žmogus negali žinoti, kas tavęs laukia.

Padieviēti sveikata – sužaloti žmogų, sumušti.

Pajiemī un(t) trumpūju – trumpai drūtai pasakė, prirėmė pri sienos, griežtai pareikalavo ar barė.

Pats šik un(t) taka, i un(t) kēta saka (arba: **tep**) – pats būdamas kaltas kaltina kitą.

Pats velniū sukilims – vidurnaktis; tamsiausias nakties metas.

Pats kiaulžvīgis; patruopijau unt patīs kiaulžvīgi – pietūs; užėjau šeimynai sėdant pietauti.

Pats pupžidis (arba: Beni praēs tas pupžidis) – baigėsi maisto atsargos, dar nėra iš kur jų papildyti.

Pagatavs šoni sujiesti – labai išalkęs, peralkęs.

Pagatavs konsni iš burnuos ištraukti – labai pavydi, labai šykšti, norėtų viską atimti.

Pagatavs (-a) gīva šelta sujiesti – sunaikinti įkyrėjusį, įsipykusį žmogų; užsipulti, keršyti.

Pagatavs vundens šaukšti nuskundinti – iš pykčio, iš pavydo, iš keršto.

Pagatavs i soboni linsti (arba: lend i sobini) – labai pataikauja.

Pjaun ba peili – nuolat skaudina kažkas, kankina, neduoda ramybės.

Pakaleniju pakalenijuom; iš pakalenijis i pakaleniji – iš kartos į kartą kas nors persiduoda.

Paliepi pakumšti – užvalgyti, užkąsti.

Pakara daug gal – su nuolankumu daugiau laimėsi.

Pakarnīsis veršis dvi karvis žind – nuolankumas, klusnumas duoda daugiau naudos.

Palėngvina kišeni – apvogė ar kitaip nuskriaudė, turėjo išlaidų.

Panaši kap Maziliauski šunātē – labai panašūs. Matyt, buvęs toks žmogus Maziliauskis.

Paniberiji pruovīti – būti išdidžiam, nesikalbėti; jaučiasi įžeistas.

Paneli iš miesta, sobini prapliešta – pajuokia pamaivas mergas.

Papūli kap aklā vištā grūds – netikėtai pasisekė.

Papiežis kap vištalis – nesveikuojantis, susitraukęs, nejudrus.

Papras, ka geriau (arba: ka kitāp) naras – pritaikys prie sąlygų, prie padėties, kai kitaip neras.

Paralkau i ontra posi – labai išalkau.

Par nuosi žmuogū braukīti – žeminti, niekinti, nesiskaityti.

Par nuosi mon tuoks šūds nabrukīs – toks menkysta manęs neižeidinės.

Par pasla i vilks natūnk – jei nori turėti, turi dirbti pats. Arba: neprašyk, nelauk, kol kas nors atneš, eik ir pats pasiimk, atsinešk.

Par lauka visi geri – kol artimiau nebendrauji, tol nepažįsti žmogaus, negali jo įvertinti. Taikoma ir šeimos santykiams, ypač vedyboms.

Parēji kap gruoba pūtis – nieko nelaimėjęs, vel-

tui stengęsis, nieko negavęs, tuščiai sugaišęs. Prieš kemšant dešrą, žarnelė būdavo patikrinama, ar nėra skylių, ar švariai išvalyta. Vieną jos galą užspausdavo ranka, o per kitą pūsdavo orą. Jei žarnelė sveika, ji susirangydavo kaip dešra, deja, tuščia. Galbūt iš čia ir tas posakis.

Parēn (parēji) kap katins iš muorčiaus – pasakoma apie pagėrusį vyrą arba jauną žmogų, parėjusį iš užsitęsusių vakaruškų, nuo mergų.

Parauduonava kap vėrts viežis – išraudo, susigėdo.

Pardauš par pasiotusi šoni – primuš, užmuš nedorą žmogų.

Par dorna galva kuojuoms vargs – jei pamiršai, tai eini iš naujo ir kojas vargini.

Par dorna galva subinė vargs – jei blogai padarei, gauni mušti, nukenti fiziškai.

Par dėdėli susikimšėma smird i ba šikėma – kai vienoje vietoje daug žmonių, pvz., kambaryje, oras būna slogus, sunku net kvėpuoti.

Parišk vuožkā piningū keska, i ton vaikis jims – ženatvei svarbiau pinigai, ne grožis.

Par pakauši išēn – brangu, sunku, pvz., kuol truoba pasistata, par pakauši išēn.

Par Marijuonas plauka – daug netrūko iki nelaimės, vos vos, beveik.

Par tuoloma i gaidīs i avina pavērst – toli nešant ir nesunkus nešulys įsunkėja.

Par lauka visi geri, vuo ka pagīveni, visi velnē nu linciūga pasilēd – tik kartu pagyvenęs žmogų pažįsti. Taip kalbama apie šeimą.

Par stolpa tīsē naperēsi – taip ir pas kokį viršininką eidamas turi aplinkinių kelių ieškoti.

Par prūda i par istatīma tīsē naperēsi.

Par pēlva vīškeli nie – niekas nemato, ką tu suvalgai, geriau ar blogiau turėjai.

Par pluonas blauzdas – esi per menkas ką nors padaryti, ką nors turėti, kam nors pasipriešinti.

Parpūti kap raitis – labai greitai parėjo, parbėgo, parskubėjo.

Parrītieji kamūlis – kažkas nutiko, dėl kažko susipyko; bendravimas nutrūko.

Pasakuok babunē, na mon – netikiu tavimi, tik proto netekęs (t. y. senas) tavimi gali patikėti.

Pasaki i nablēka – kvailai pasakė, neverta klausytis.

(Nukelta į 54 p.)

Pasidalėji kap velnė parakvijuom – išsklido, stojo prie skirtingų darbų.

Pasidieti (pasidiek, tapasidedi) un pazvanū – sakoma, to linkima šykščiam, skolos negražinančiam žmogui. Kai tas žmogus numirs, bent bus kuo užmokėti, kad varpais paskambintų „puo dūši“.

Pasidieti unt altarijis – tapti išlaikytiniu.

Pasidiek kailinius (arba: kepori), vuo gegužie prišiks – sakoma, kai kas nors orui atšilus dar vaikšto su šiltais rūbais. Taikoma ir pačiam sau, pvz.: rėk pasidieti kailinius (arba vatinka), dā gegužie prišiks.

Pasiruoda kap jauns mienolis – retai pasirodo, retai apsilanko.

Pasilėda kap iš Mikoti jaujis – daug žmonių pasipylė.

Pasiotis šū numus gen – piktas žmogus namus saugo, turtą tausoja.

Pasėseki kap Maušū grībauti (arba: Pasėseki kap Maušū grībauti: vīni kuotā) – blogai pasisekė.

Pasitrauk iš keli, atvažiū šūda bačkeli – taip sakoma, jei kas sako „pasitrauk“ (dažniausiai vaikai tarpusavyje).

Paskutinė ā(t)dūksė ēn – žmogus merdi.

Paskutiniū paršeliū paps pri sobinis – pavėlavusiam ateiti lieka blogiausia, negarbinga vieta.

Paskutėnis iš Kalvarėjis – kai renkantis žmonėms kas nors ateina paskutinis. Arba atvirkščiai: visiems skirstantis išeina paskutinis. Pritaikoma ne tik žmonėms.

Pasmirda kap šešks – kažkas pagdino orą, pa-bezdėjo.

Pašnekieji kap su sobini (arba: kap su rītās) – visiškai kvailai.

Pašnekieji kap suvažiniets – kvailai.

Pastatīti kaušenas – numirti.

Pati mēri – dalis gėmi – mirus žmonai, vyras parsives kitą pačią su kraičiu.

Pats pupžidis – išsekusios maisto atsargos, o naujas derlius dar nesubrendęs, pupos (vargšų maistas) dar žydi.

Pats kiaulžvīgis – pats pietų metas. Kiaulės juk garsiausiai žviegia, pajutusios, kad jas šers.

Patis šik un taka i (arba: vuo) un kēta saka – patys elgiasi, o kaltina kitą.

Pati šnek, pati atšnek – užmiršta, ką šnekėjusi, apsuka kalbą.

Pats papijuojims – pats valgymo metas, kai visi srebja, ką turi, ką padavė gaspadinė.

Patruopīji kap su šaukštu i kuoši – tiesiai pataikė.

Patvīluoki buoba kap šū pasalėnis – abijū rėk bijuoti – nežinai, kada užpuls, kada pritykinusi pakenks.

Pavasari snīgs snīga jied – pavasarį net ir snigant tirpsta sniegas, nereikia nė lietaus.

Pavīds pavīdieji, nie pats naturieji – tą posakį labiau vartoja vaikai, erzindami vienas kitą.

Pavīka kap Maušū grībauti: vīni kuotā – nepasisekė kas nors.

Pažistu kap nulupta – labai gerai pažistu.

Pelenams (arba: pelams) daug vondens narėk – senas žmogus greitai susergera, yra lengvai pažeidžiamas.

Pelie mīguo nadvies iš bada – gerą vietą turėdamas žmogus tuo naudojasi.

Pekla (pūga) kelti – išdykauoti, siusti.

Pekluos sklonstis – negeras žmogus; kartais taip palyginama didelė kojos pėda (**kuoji kap pekluos sklonstis**).

Petrelis latrelis – taip pasiguodžiama, kai per šv. Petrą lyja.

Pigiuos sriubuos vėsas katis prilak. Arba: Pigiuos miesuos visi šonis prijied – pigus daiktas ne-naudingas, nuostolingas.

Pėlna sobini – visko turi; sotus, pvz.: dabā vakū pėlnas sobinis, nabžėna kuo banuorieti.

Pėlns kap akis – sklidas.

Pėlva apgauti – pavalgyti, užkąsti šio bei to.

Pėlvs na laukā i puo bėški pribraukā – privalgai ir trupinukus krimsdamas.

Pėlvs baig unt nuosis užsiristi – sakoma apie pilvotą žmogų arba apie labai prisivalgiusį, net apie save taip pasakoma, girdi tiek prisvalgiau, kad (...).

Pėlvs pri nogaras baig pridžiūti – žmogus neturi ko valgyti, iš bado liesėja, džiūsta.

Pėnkis apsižiuojis švilpauti gali – bulvės tokios mažos užaugo.

Pinigū jiedži – labai išlaidus dalykas, pinigų kaip ęste išėda.

Pīns i ragus sulinda – taip vaizdingai pasakoma, kad karvė mažai beduoda pieno

Pirmiau šunū naišsimiečiuok lazdu – iš anksto nesidžiauk, nesijausk saugus.

Pērsta prikėšti – šiek tiek padirbėti, padėti.

Pērštu prikišamā – tuoj, netrukus, nedaug beliko (laiko prasme).

Pērštu priduramā – netrukus, greitai laiku.

Pirštā kap papā – sugrube, nelankstūs.

Pimens šūda naiš(š)ėkis – mažvaikis, elgiasi kaip piemuo, kaip vaikas.

Pikstas (arba: **rejės**) **kap Rimkus su Duršieni** – tokia kaimynystėje buvo nesutarianti sugyventinių pora.

Pisini kelti – kelti sąmyšį, maištauti.

Piziau, bėk – siuntinėjamas žmogus kaip koks nevykėlis. Taip pats siuntinėjamas žmogus apgailėstauja, pvz.: **pasaki brigadierius, vuo tu, piziau, i biek.**

Pjaun ba peili – skriaudžia, skaudina; liga griaužia, alina; labai kažkas įkyrėjo.

Platus (arba: **plati**) **kap žarondelis** – sakoma apie žmogų arba daiktą.

Plati kap dugnėni – stora moteris. *Dugnėni* – vežimo dugno lenta.

Plep kap senuos buobas sobini – niekus kalba, plepa ir plepa.

Plika kap kolnis – ganykla gyvulių nuėsta, pievoje žolės mažai, kt.

Pliks basas kap kilbasas – neturtingas žmogus.

Pliks basas tuoliau kasas – basam eiti lengviau. Taip lyg pasiteisinama, kodėl vaikštau basas.

Plīšt rauduoniu – labai įraudęs (-usi), sveikas žmogus.

Prabizduliūti vėsa dīna – prastrainioti be rimto darbo, veltui praleisti dieną.

Pradėrbta vieži visi brauk – nusidėjusi mergina tampa visiems vyrams prieinama, iš jos nieko gero nebesitikėk.

Pragara komštis (kartais pasakoma: **kaliejima komštis**) – labai blogas žmogus, jau skirtas pragarui arba kalėjimui. Dažniausiai taikoma jaunam vaikinui.

Prapūli kap kumpars ba vondens – be žinios, be pėdsakų dingio.

Prapūli su dūši i kūnu – dingio koks nors daiktas ar žmogus, sunku rasti.

Prarėji kap šū moila (arba: **prarėji kap šū dešra**) – suvalgė net skonio nepajutęs.

Prarėji kap šū musieli (arba: **kapt kap šū musieli**) – staigiai čiupo, griebė, nepadėjo.

Pratašita babaltū – reiškia, kad duotas pažadas turi būti ištesėtas, jo negalima pamiršti.

Prikėba kap šėrsi – įkyriai.

Prikiulkiavau kap žonsis lig snapa – prisivalgiau kiek tilpo.

Prišta kuoji – jau yra kliuvinys, negalima laisvai elgtis, pvz., mažas vaikas, ligonis šeimoje, netgi vedybos.

Prisiesti skili; prisiesk skili, vuo dā varlie ilins – atsisėsti, nusiraminti (taikoma vaikui).

Prisimisliti visuokiū velniū – susigalvoti išdaigų, niekų.

Priš žanatvi i nagini unt skīdrīna šuokinie – visi apkalba.

Pririties kamūlis gala – išaiškės viskas, pasirodys visos neteisybės, susilauks atpildo, pasibaigs linksmybės.

Pruoteli pruoteli, bint (kuoc) un(t) švintuos dīnuos (arba: **un didžiūju švėnčiu**) **parėk** – susiprotėk, žmogau, nors retkarčiais, imkis proto.

Pruots puo paskū ēn – pirma padarai, o paskui tik pagalvoji.

Pruota na pūrā – nedaug turi proto, neprotingas.

Polt(i) i luopa – prašyti, maldauti, pvz., gausi polti tievū i luopa.

Pupnuo kap ežis – pukši nepatenkintas, pyksta, barasi.

Purtin kap Gelumbauskis pači – kažko griežtai reikalauja.

Pūln kap galvuos pardaužts – labai puola, lyg būtų be galvos.

Puo bledem išėji – pasileido, blogai elgiasi.

Puo baltūju – vienais apatiniais.

Puo švėnta Matavūša kišk i sobini kepalōša – jau reikia šiltesnio galvos apdango.

Puo švintuos Vuonuos pavakarī nabic ma-duos – trumpėja darbingas dienos laikas.

Puo švėnta Ruoka su pītās nabic struoka – diena sutrumpėjo, pietų valgyti nebereikia, greitai temsta.

Puo gvaltu (arba: **puo navali**) **bučiūjint dvasi smėrd** – per prievartą mielas nebūsi.

Puoni, būk maluoni – gal kažkada buvo kreipinys, o dabar tik kaip žodžių žaismas. Kartais pasakoma kaip juokinga sakinio dalelė, pvz., kviečiant atsisėsti.

Puo vėsa trunka – po visos iškilmės, po didelio skubėjimo, subruzdimo, triukšmo, po švenčių.

Puo trunka i puo gatunka – po visko, viskas baigėsi.

(Nukelta į 56 p.)

Puo sobinis – nepasisekė, kažkoks darbas ar sumanymas nuėjo niekais, blogai baigėsi.

Puo žimuos vartās galiu gulieti – labai šiltai esu apsirengusi.

Puondīva kliebēs gruobsta, vuo velni už ūdeguos tompa – sakoma apie apsimestinai dievotą žmogų.

Putuo kap kuilīs – labai pyksta, taškosi seilėmis, putoja.

Puoterē na putra, nasurūgs – nereikia skubėti melstis, poteriai nepabėgs, nesurūgs; reikia dirbti darbus.

Potas (t. y. pučiasi) kap ropki – didžiuojasi, puikuoja.

Popas žid – bajuorams bads – baigėsi ištekliai. Yra įvairių pasakymo variantų, pvz.: i mums kap bajuorams pupžidis prasidieji.

Pūgas kelti – išdykauoti (apie vaikus); labai pyktis, bartis.

Pūtas kap ropki unt lintalis.

Pūt par veliena – mirė, jau yra po velėna.

Pūt kap Liotkus par ūstus – uždusęs, sunkiai aluoja. Buvo toks žmogus Liotkus su dideliais ūsais.

Radā arkli galva – žabuok, radā pīmens apsiausta – kapuok – pasirūpink saugumu, iš anksto pradėk bausti, vis tiek kada nors šunybę iškrės; negali pasitikėti.

Raituos kap gīvati – sukasi iš padėties.

Ragus nulėnkti – pažeminti.

Ronka padūdāmā – netoli, ranka pasiekiamai. Sakoma, kai kalbama ir apie šventę ar kitą būsimą įvykį.

Raškažius i gera žmuogu sugadēn – lengvas gyvenimas žmogų sugadina, išveda iš kelio.

Raškažius i sunkus, anuo nagal iškintietī – iš gero gyvenimo žmogus ir išpuiksta, ir nusikalsta.

Rauduonū kap šėkti noriedams – rausta, yra įraudęs.

Raugie kap ragū priijiedis; naraugiek, na ragū priijiedē.

Rauka snoki kap kumeli sobini – pyksta.

Rēk ēti, kuol dā nieks navara – taip sako iš svečių ar šiaip pas kaimynus apsilankęs ir pakilęs namo išeiti.

Rēk atbūti (arba: atidirbti) nuors (kuoc) už nusišikēma – atidirbti už tą laiką, kurį sugaišai eidamas nusišikti. Seniau gaspatoriai samdinius dar

sulaikydavo sutarčiai pasibaigus. Dabar šiuo posakiu tik pajuokaujama.

Reženas kap vuožīs – spiriasi, priešinasi.

Rīn kap smaks; Rīn kap išbadiejis; Rīn kap pri bāda sīta bovis; Rīn kap nu bāda sīta palēsts – labai daug bei skubiai, godžiai valgo.

Rītas kap katie gluostuoma – giriamas žmogus pučiasi, riečia nosį.

Ronka vakari pasēdedi puo galvuos, vuo rīkmeti (arba: atsibodis) rondi puo rūruos – negali pasitikėti net savimi, o tai ką kalbėti apie kitus.

Ronkas visū tuokis – visi gali dirbti ir užsidirbti, tik nereikia tingėti, laukti ranką atkišus.

Ronka laika puo sobinis pakēšīs – lepina (apie vaiką); labai pataikauja kažkam.

Ruoda ēn i smaruoda – pavyksta susitarti (gal čia žodžių žaismas?).

Ruoda nēn i smaruoda – nepavyksta susitarti, susikalbėti.

Ruodīk šėrdi – mislīs, ka miesuos gabals – taip atsiliepiama apie nedėkingą žmogų, neįvertinantį gerumo, širdingumo.

Rupūži su rauduona drūži – keiksmas.

Rūgst kap kisielius – pyksta, nekalba; nieko neveikia; nesirūpina savimi.

Runžulē lauža, nieks napagniauža – sakoma, kai kas nors (arba pats) rąžosi, žiovauja.

Rūra iraukti – gėdytis, nusiminti. Arba: **rūra raukīti** – gėdytis.

Sarmata na armata, nanušaus – nėra ko gėdytis, nėra ko bijoti netikros gėdos. Gali būti kaip pasiteisinimas.

Sauli nugieri – nubluko, spalvos neryškios tapo (rūbo, audeklo, kt.).

Saulis omžiu nagīvensi (arba: Su sauli nagīvensi) – gyvenimas yra trumpas.

Sava truobuo kuoc lig lungū – galiu prisišiuokšinti ar ką nors kita pridaryti.

Sava taukās kitam sobini tepti – savo gerą dąlinti kitiems, skriausti save, pataikauti.

Sava napalēsk, kēta natikuok (arba: nanuoriek) – tai doro gyvenimo principas. Reikia žiūrėti savo namų, savo turto, o kito žmogaus gero netykoti.

Sava taupa, kēta laupa – tai yra, savo saugo, o naudoja kito geru.

(Bus daugiau)